

UKENE SOM GIKK (30. juni - 12. juli)

Østfronten: Den russiske offensiv som nå har pågått i tre uker, har slike resultater at man fristes til å snakke om tysk sammenbrudd på østfronten. Den russiske arme har i løpet av disse tre uker tilbaketrukket 2/3 av veien fra Vitebsk til Königsberg med en fart på opptil 50 km. pr. dag og står bare 14 mil fra grensen til Østpreussen. De tyske garnisoner i de baltiske land er meget alvorlig truet og må enten ta seg ut sjøveien eller legge sin retrettvei over Finland hvor de i tilfelle risikerer å bli korket inne. Under enhver omstendighet ser det ut til at tyskerne ikke kan etablere noen "holdbar" forsvarslinje før Königsberg-Warschau-linjen og lengre syd langs elvene San og Wisla. Man må også fremdeles fastholde at russernes hovedstøt sannsynligvis vil trenge fram gjennom hjertet av Polen til Warschau. Bare ved et slikt angrep kan de fremadstormende armeer ha håp om å nå sitt egentlige mål: Tilintetgjørelsen av motstanderens hovedstyrker.

3. juli ble det meldt at de tyske tap etter offensivens begynnelse var løpt opp i 230 000 mann. Senere har ingen totaltall vært oppgitt, men det er betegnende at 32 tyske generaler er falt eller tatt til fange i øst siden 5. juni. Russerne har imidlertid tatt enormt med bytte og materiell, ikke minst fordi tyskerne har holdt fast ved sin "pinnsvinstilling"-strategi. De hadde håpet at disse garnisoner i ryggen på de fremadstormende armeer skulle oppholde angriperen. Men russerne har uanfektet stormet videre - et talende bevis på offensivens overveldende kraft. Dette tyske forsvarssystem henger også sammen med Hitlers prestisjestrategi som på en effektiv måte bidrar til forkorte krigen.

Utviklingen har i korte trekk vært følgende: Omkring månedsskiftet ble Slutsk sør for Minsk erobret og russerne fortsatte vestover samtidig med at de satte igang en ny offensiv lengre syd langs Pripjet fra Kosyrområdet. Da også Borissov n.v. for Minsk var falt den 3. juli, var grunnlaget skapt for en erobring av Minsk, som etter å være omgått ved en knipetangsbevegelse, falt som en moden frukt 4. juli. Store tyske troppestyrker som ble innringet øst for byen ble den 12. juli meldt definitivt utslettet. Mens veien nå lå åpen for framstøt mot Vilna og Riga - og mot Dvinsk etter Polotsk's fall - støtte styrkene vest for Slutsk fram mot Baranovitsji og lengre sør ble Petrikov inntatt. Og nye byer falt til fote: 6. juli kom meldingen om at Molo-deczno og Smorgon på veien fra Minsk til Vilna var erobret, likeledes Rakov vest for Minsk og Turov i Pripjetdalføret. Samme dag meldte tyskerne at de hadde evakuert Kowel, det sørlige støttepunkt i linjen Vilna-Lida (som snart var inntatt)-Kowel. Fra området nord for Kowel gjorde russerne et framstøt i retning Brest Litovsk og nådde elva Bug som denne byen ligger ved. Kampene i dette området er senere stilnet noe av, men man må gå ut fra at et av hovedstøtene vil komme her.

Baranovitsji ble meldt tatt 8. juli og Vilna og Dvinsk var snart i kampsonen. Alt den 9. juni var det gatekamper i Vilna og russerne skal ifølge de siste nyheter true Kowno (Kaunas). De har også avskåret veien fra Dvinsk til Kowno og trekker seg sammen om denne første by. Sørvest for Vilna sprer angriperne seg i vifteform mot Grodno og etter erobringen av Slonim vest for Baranovitsji er den røde hær på vei mot Volkovysk og Bialystok. Lengre sør har sovjettroppene rykket forbi Pinsk mens de i frontalangrepet står 11 km. fra byen; man må dog regne med at tyskerne snart vil trekke seg tilbake i dette området.

Trass disse knusende nederlag på østfronten synes tyskerne å betrakte vestfronten som det viktigste kampavsnitt. De har overført styrker fra øst til vest og derved svekket seg på den russiske front, bl.a. har mangelen på panservogner gjort seg følelig gjellende. Dette vil vise seg å bli katastrofalt for den tyske krigsmakt; men den besidder ikke lengre resurser til å føre en effektiv trefrontskrig.

Også på finskefronten har russerne framgang på alle avsnitt, og som alt nevnt i forrige nr. av Kronikken kunne Finland vanskelig valgt noe slettere tidspunkt til å knytte sin skjebne definitivt sammen med Tysklands. I og

med alliansen med Tyskland er landet i virkeligheten blitt tysk vasallstat - samme situasjon som Ungarn. - Via Sverige undersøkte den finske regjering hvorvidt det var muligheter for forhandlinger med russerne. Russerne var villige; men først måtte finnene kapitulere. Pravda understreket at man ikke krevde betingelsesløs kapitulasjon, men bare en garanti fra den finske regjering om at den ville slutte fred. Linkomies og Ryti lot imidlertid ikke høre mer fra seg; 27. juni kom Ribbentropf til Finland og den finske regjering forpliktet seg til ikke å slutte sxfred med Sovjetunionen. Dermed hugget den alle broer av og russerne vil neppe forhandle videre med den nåværende finske regjering. - Ved hjelp av trussler og løfter om militær hjelp fikk tyskerne satt sitt standpunkt igjennom - av betydning har også vært at finske reaksjonære krefter truet med borgerkrig og statskupp - men 6 av regjeringens 16 medlemmer, bl.a. sosialdemokratene med Tanner i spissen, skal ha nikket å samtykke i overenskomsten, som heller ikke ble forelagt riksdagen hvor majoriteten var imot avtalen. En stund så det ut til at sosialdemokratene i regjeringen ville nedlegge sine hverv. Men da det kom til stykket ble de stående.

Fredsaktivistenes relativt passive holdning kan muligens forklares ut fra deres oppfatning om at det er bedre at de menn som bærer ansvaret for krigspolitikken også får bære ansvaret for våpenstillstanden, hvorledes denne enn blir. Først deretter er tiden inne ikke bare til et regjeringsskifte men til en virkelig regimeforandring.

Den tyske militære hjelp, som hittil skal bestå av en infanteridivisjon og en antitanksbrigade, er helt utilstrekkelig til å påvirke stillingen på den finske sørfront på noen avgjørende måte - USA har i en skarp note brutt den diplomatiske forbindelse med Finland

Vestfronten: Et par dager etter Cherbourgs fall overgav de siste tyske styrker seg på C. de la Hague, Cherbourg-halvøyas nordvestligste hjørne. Dermed hadde amerikanerne tatt ialt 42 000 fanger på halvøya og hadde ryggen fri for envidere framrykking sørover. 9. juni hadde de tatt la Haye du Puits og svinget så i retning mot St. Lo samtidig som de amerikanske styrker ved Carentan også rykket fram mot høydene ved St. Lo langs elva Vire. Engelske framstøt i Bayeux-området ser ut til å ha samme mål. Når denne by er på de alliertes hender, vil de antagelig forsøke å støte fram mot Coutances på vestkysten. Hvis de klarer det, betyr det at de disponerer over veien fra Bayeux gjennom St. Lo til Coutances og da er brohodet snart så utbygget at det blir en åpen dør for de mekaniserte avdelinger innover Frankrike. Den annen tvorrvai over Normandie går parallelt med sistnevnte vei omkring 1 1/2 mil innover mot land fra Caen til Averances ved St. Michel-bukta. Denne vei anses for å være den naturlige startlinje for en virkelig alliert offensiv fra brohodet. Mulighetene for å nå fram til denne startlinje relativt raskt er blitt øket ved siste ukes største operative resultat, de allierte troppers inntagelse av Caen. Denne by er Frankrikes 7. største havneby med 52.000 innbyggere og er større enn Cherbourg. Dens fall har ikke bare gitt de allierte en havn hvis kapasitet i fredstid var 200 000 tonn årlig, men også muligheter til effektiv kontroll av kanaler, veier og jernbaner over de sydlige deler av Cotentin-halvøya, med sjanser til å utnytte veinettet for vifteformete angrep innover landet. (De allierte har hittil tatt 56 000 fanger i Normandie.) Operasjonene har hittil forløpt tilfredsstillende og ved et fornøftig samspill mellom de 4 våpen som står til disposisjon, armeen, flåten, flyvåpnet og den franske motstandsbevegelsen, som står i kamp bare 30 km. fra Normandiefronten, skulle mulighetene ligge vel til rette for en offensiv innover Frankrike.

Rommel vil tyvsynlig sette alt inn på å holde den nåværende linje, ikke minst fordi det ikke skal finnes noen tysk forsvarslinje før Seinen. At von Rundstedt er erstattet av von Kluge betyr også muligens at den tyske herledelse holder mer over til Rommels plan om å sette alt inn på ett kort i Normandie. Rommel har dog ikke klart å organisere et sterkt offensivt betonet forsvar rundt brohodet, frata landstigningstroppene initiativet og hindre deres bevegelsesfrihet.

Luftkrigen: Forleden fullførte en avdeling bombefly, som alle vendte tilbake, eskortert av jagere med stor aksjonsradius det første tresidige bombetokt. Fra baser i Storbritannia bombet de syntetisk brensel i Ruhrområdet

4 forberette til Russland. Neste bombelast ble sluppet over oljeanlegg i Gallien og Fiyens landet i Italia. Turen gikk så tilbake til England etter vel utført arbeid over mål i Sydfrankrike. Denne rundtur på 11 000 km. er et nytt bevis på den effektive allierte koalisjons-strategi.

Fra baser i England, Italia og Normandie har de allierte med store flyformasjoner bombet startplassene for de fererløse tyske fly i Pas de Calais-området, Le Havre og Rouen, flyplasser, trolleytransporter og kommunikasjonslinjer i Frankrike, jernbanenettet på Balkan, Messerschmidtfabrikkene, Munchen etc. Men hovedvekten har som vanlig i den senere tid vært lagt på angrepene mot den tyske oljeproduksjon. Oljeraffinerier i Jugoslavia og Romania har vært kraftig bombet flere dager i trekk fra baser i Italia, og syntetiske oljefabrikker i Ruhr, ved Breslau, ved Florisdorf nær Wien etc. har også vært hyppig besøkt av allierte bombemaskiner.

Men kan spørre seg: Har denne bombekrigen svekket Tysklands krigspotensial så meget som man på forhånd skulle ha tenkt? Tatt under ett er den tyske krigsproduksjon neppe redusert med mer enn 25% p.g.a. bombingene. Men for det første er det fått adskillig verre ut over oljeproduksjonen. Sjefen for det amerikanske flyvåpen, general Arnold, mener at den tyske oljeproduksjonen nå bare er 30% av normalproduksjonen. Man regner med at de rumenske anlegg som i april i år hadde en sammenlagt kapasitet på 9 millioner tonn nå bare produserer 2 mill. tonn. Den tyske syntetiske produksjon er antagelig redusert med ca. 40%. Hvis tyskerne samtidig tarer på sine lagre vil de ha rikelig med olje året ut i tilfelle av at krigsoperasjonene ikke får større omfang enn i 1943. Men for å møte en alliert storoffensiv på alle Europas fronter kreves et ganske anderledes oljeforbruk. Landstigningen i Normandie øker ikke bare tyskernes materiell og person forbruk ved bronnet men presser Tyskland hårdt gjennom den økte belastning av kontinentets transportsystem. Tysklands eneste chance til å holde en - for ikke å snakke om flere - invasjoner stang-ep ligger i mulighetene for hurtige forflytninger av tropper og materiell. På koster blandt annet olje. Og det er omtrent 10 ganger så kostbart å transportere en soldat landveien som samme distanse sjøveien. Det virker allerede som en av tyskernes hovedvansker på Cherbourghalvøya er å få sine forsterkninger fra de bakre linjer hurtig nok fram i kamplinjen. Symptomatisk er også at tyske motorkjøretøyer i Normandie er utrustet med gassgenerator.

General Arnold mener at den tyske flyproduksjon antagelig er redusert med 2/3 og ifølge en offisiell amerikansk rapport beregnes den amerikanske flyproduksjon til å være 4 ganger så stor som Tysklands (den amerikanske produksjon var i de 4 første måneder i år 35 000 fly). Den tyske flyunderlegsheten blir større for hver dag som går og vil lede til katastrofe når Montgomerys motoriserte armeer ruller innover Frankrike sekundært av Fedders flyvåpen.

Churchill avgav en erklæring om det hemmelige tyske våpen i underhuset den 4. juni. Han uttalte at engelskmennene helt siden ifjor høst hadde gjort forberedelser til å møte langtrevkende tyske rakettbomber. De hadde bl.a. lastet 50 000 tonn bomber mot det nye våpens startbaner, fabrikker, eksperimentstasjoner etc. Uten disse angrep ville det nye våpen vært sett inn mot London 1/2 år før og med større virkning. Tyskerne sender hver dag ut mellom 100 og 150 rakettbomber (inntil 6. juli ialt 2954). Mange av disse bomber kommer ikke over Kanalen eller blir ødelagt. Dødsfrenes antall er hittil 2573 (temmelig nøyaktig et menneskeliv pr. bombe) og 8000 sårete. Verst har det gått utover London, men omfanget av ulykkene er ikke så stort at byen skal tvangs-evakueres. Og, sluttet premierministeren, det hemmelige tyske våpen skal ikke under noen omstendighet hindre våre operasjoner i Normandie eller andre planlagte angrep.

I Italia fortsetter de allierte sin framgang under sterk motstand fra de retirerende tyske tropper. På vestkysten har den 5. arme etter erobringen av Cecina og Rosignano rykket mot Livorno og arevet en kile inn i det tyske forsvar av byen. Franske styrker inntok Siena lengre vest 2. juli og har siden støtt framover i n. og n.v. retning. Raudt Arezzo raser det voldssomme kampet. Avdelinger fra 8. arme har trengt seg fram på nordsiden av byen og andre styrker fra 8. arme står 5 km. sør for den. På Adriaterhavsfronten falt Loreto og Osimo den 2. juli og de polske tropper truer Ancona. - Det meldes om uroligheter i Norditalia med generalstreiker i Milano, Genua og Turin.

9 nye dødsdommer.

Den lange liste over dødsopfre ble i begynnelsen av juli øket med 9 unge menn. Denne gang var det studenter som falt, i alderen fra 20 til 25 år. Det heter at "de har vært aktive i en illegal organisasjon". Men takket være en norsk statsfunksjonær ble de fakkert. Denne "pliktoppfyllende funksjonær" var lensmann Horgen som for kort tid siden ble ryddet av veien. Tyskerne sier bent fram at de 9 ble skutt som hevn for mordet på hr. Horgen.

Sannheten er at de 10 studenter søkte tilflukt i 2 hytter da studentaksjonen ble satt i verk. Lensmann Horgen fikk greie på dette og nidkjærheten drev ham og betjenten til den ene av hyttene hvor 4 av de unge menn holdt til. Den ene av dem bøyd seg ned for å knytte skølissen; han ble uten videre skutt. En annen stakk av, men ble såret i hånden. Han søkte til en gård i nærheten og bad om hjelp. Folkene på gården gav seg ut for å være jøssinger, men lensmannen ble varslet og gutten arrestert, før han fikk advart sine 6 kamerater i den annen hytte. Med tysk hjelp tok Horgen alle sammen.

Disse nye dødsdømmene gjør vår plikt til å fortsette kampen enda større. En lang rekke lovende unge mennesker tar for sin samvittighets skyld kampen opp mot barbariet og må bøte med sitt liv. Det øker de gjenlevendes ansvar. Vi vet at enhver som blir skutt er en soldat, kjent eller ukjent, i den felles kamp og fronten må holde selvom ofrene blir mange og tunge.

Vi ærer de falnes minne med å love å legge all vår kraft og all vår ofervilje inn i kampen mot tyrraniet. Jo større vår innsats er desto før får bødlene sin rettferdige straff og desto snarere sikrer vi oss selv, våre medmennesker og våre barn et levelig liv.

Jødene i Ungarn.

Kong Gustav sendte 30. juni et telegram til den ungarske "statssjef" hvor han i menneskelighetens navn anmodet ham om å redde de ungarske jøder fra ytterligere forfølgelser.

Den 19. mars i år ble Ungarn okkupert av tyske tropper. I okkupasjonens spor fulgte den "frivillige" ungarske "fornyelse". Dette fikk ikke minst de ungarske jøder føle (det er ca. 1 million av dem). Etter 24 timers besettelse var alle jødiske forretninger i Ungarn - ca. 45.000 - stengt, og for en stor del overlatt det nye regimes venner som nasjonalgaver. Etter 4 ukers forløp var alle jødiske formuer konfiskert og alle jøder i ledende stillinger erstattet med tilhengere av den nye politiske linje. Senere fulgte massearrestasjoner og deporteringer av jødene til Polen hvor de neppe har utsikt til å slippe fra det med livet.

Tyskernes behandling av jødene savner vel sidestykke i historien. Vi frykter for at kong Gustav henvendelse ikke kan redde dem som ennå er i live.

Kronprins Olav er etter forslag fra forsvarssjefen general Hansteen utnevnt til øverstkommanderende over alle norske styrker. Utnevnelsen gjelder fra 1/7 inntil videre senest til første statsråd som kanholdes i Norge. General Hansteen vil tjenestegjøre som kronprinsens nestkommanderende og vil stå over de enkelte våpens sjefers.

Apparatene til framstilling av svovelsyre ved Engene dynamittfabrikk ved Drammen ble ødelagt ved en vellykket aksjon natten til 29. juni. -

Herr "ministerpresident" Quisling har rekvirert 500 kg. sukker til personlig forbruk. -

På tokter som den norske undervannsbåt "Ula" har foretatt nylig i Nordsjøen har den senket et transportskip på 2000 tonn, sannsynligvis nok et fartøy på 2000 tonn og skadet et transportskip på 8000 tonn. Tidlig i mars i år senket Ula to fiendtlige transportskip på henholdsvis 3,500 tonn og 2000 tonn. På det tidspunkt ble det meldt at Ula i de siste 9 måneder hadde senket en fiendtlig tonnasje på minst 25 000 tonn. Dette resultat er så meget mer fremragende sønsenkningene mest ble oppnådd i nordlige farvann hvor det opptreer forholdsvis få fiendtlige skip. -

Glem ikke den ungdom som har nektet å la seg registrere til "nasjonal" arbeidsinnsats. Hjelp de unge med mat og arbeid!

Dansk intermesse.

Lyskernes okkupasjon av Danmark faller i to tydelige avsnitt. Den første periode, som var preget av iallfall ytre ro, varte fra 9. april 1940 til "teleggramkrisen" etter kong Christians fødselsdag 26. sept. 1942. (På sin 72. årige fødselsdag fikk Kongen et langt lykkønskningstelegram fra Hitler. Kongens svarteleggram lød: "Min beste takk, Christian R." Dette ikke særlig hjertelige svar gjorde Hitler rasende). Hitler brøt den diplomatiske forbindelse med Danmark, hjemkalte ministeren Renthe Fink og utnevnte SS-generalen dr. Werner Best til "Det tyske rikets befullmektigede representant i Danmark". Samtidig ble den relativt moderate tyske militære sjef i Danmark, general Ludke, erstattet av generaloberst von Hanneken. Den danske statsminister Buhl ble avløst av den adskillig mer pro-tyske Erik Scavenius, som bl.a. som utenriksminister hadde underskrevet anti-kominternpakten. Etterhvert som det begynte å gå dårligere for akse-armeene rundt om i verden, presset tyskerne i det hele hårdere på i Danmark. Men i samme takt vokste den danske motstands bevegelse i styrke og kraft. Dette hadde ikke minst sin grunn i det arbeid fhv. handelsminister Christmas Møller utførte først hjemme i Danmark og senere - etter sin flukt fra landet våren 1942 - i England og Amerika, der sammen med de danske ministre i London og Washington, grev Reventlow og Henrik Kaufmann. - Den voksende tyske misnøye med "mønsterprotektoratets" holdning kulminerte i kuppet 29. august 1943, "Danmarks annen okkupasjon", da unntakstilstand ble innført og statsmaktene med kongen i spissen satt ut av funksjon. Siden Scavenius demisjon 29. august har Danmark vært et land uten regjering. (Tyskerne fant at de danske naziledere - hvcriblandt Fritz Clausen - var for ubetydelige til å kunne benyttes). Kongen sitter som fange på sitt slott. Den danske administrasjon utøves av departementssjefene. Men landets herrer er trekløveret von Hanneken, den tyske militære øverstbefalende i landet, dr. Best, sjefen for den civile administrasjon og general Pahncke, lederen for Gestapo.

Det gikk i Danmark som det har gått i alle de land tyskerne har prøvd å knekke med terror og vold: folket lot seg ikke knekke, motstandsviljen vokste seg sterkere og sterkere. Et frihetsråd ble dannet som et felles organ for alle de store patriotiske organisasjoner. Sabotasjen, som var det mest håndgripelige ytre tegn på danskenes anti-tyske innstilling, grep om seg, og Danmark ble anerkjent av England og en rekke andre stater (bl a. Norge) som krigførende på alliert side. I disse dager har Sovjetsamveldet godkjent det danske Frihetsråd og Thomas Døssing skal representere det kjempende Danmark i Moskva med en sendemanns rettigheter.

Den senere tids dramatiske hendelser i Danmark er den foreløpige sluttstein på en utvikling som har funnet sted med akselererende hastighet. Den stadig økende sabotasje og likvidering av angivere sammenholdt med de voldsomme sammenstøt mellom de aktive motstandsgrupper og det nazistiske Schalburgkorps har ifølge svensk presse gjort ordet partisankrig mer og mer berettiget om den danske innsats. (Schalburgkorpsen, som er et dansk frikorps opprettet til minne om den tidligere danske offiser von Schalburg, som falt på østfronten, skal utgjøre noen få tusen mann. På tysk ordre utfører dette korps "clearingmord" d.v.s. mord på patriotiske dansker med kjente navn. Kaj Munk var et av ofrene. Dessuten driver de "kontrasabotasje, planløse bombeattentater ofte mot offentlige bygninger)

Natten til 20. juni i år kom det til regulære gategamper da danske patriot-er rettet et angrep mot Schalburgmennenes høykvarter Frimurerlosjen i Kjøbenhavn. 2 dager senere ble Danmarks eneste våpenfabrikk A/S Dansk Rekylsyndikat, som siden okkupasjonen utelukkende har arbeidet for tyskerne, ødelagt ved en dristig sabotasjehandling: 3 lastebiler med brannbil- og ambulanseskilte kjørte opp foran fabrikkene. 70 a 80 arbeidsklædde menn hoppet ut, dro fram automatpistoler, overmannet fabrikkvaktene, beordret de ca. 250 arbeidere ned i beskyttelsesrummene og hadde så fritt spill. Dagen etter ble all lastebiltrafikk forbudt i Kjøbenhavn etter kl. 16 og før kl. 5, og 8 danske patrioter ble henrettet. Men samme aften, St. Hans aften kl. 21,15, ble dr. Bests og Gestapos hovedkvarter Dagmarhus "bombardert" med 200 kjempestore raketter som drønnet mot bygningen fra alle kanter.

Som repressalier satte medlemmer av Schalburgkorpset ild på Kjøbenhavns verdensberømte Tivoli. Patriotene svarte med så effektive sabotasjehandlinger at det ble erklært undtakstilstand med portforbud i Kjøbenhavn den 25. juni. Befolkningens reaksjon var spontan. En endagsstreik ble proklamert ved bl.a. Burmeister & Wain (Danmarks største skipsverft), Kjøbenhavns Vannverk og Kastrup flyplass. Arbeiderne ved Burmeister & Wain sendte en skrivelse til dr. Best hvor det heter at så lenge portforbudet varer akter arbeiderne å ta seg en ekstra fridag. "Dette skal ikke oppfattes som en streik, men det er absolutt nødvendig, da arbeiderne som jo så lenge Tyskland er i krig, ikke kan garanterestilstrekkelig med mat, må få dyrke sine parseller. Utbyttet i form av poteter og tomater o.l. må være av større betydning for arbeiderne enn det tyske krigsindustriens utbytte av Burmeister & Wain." Arbeiderne i en rekke andre kjøbenhavnske bedrifter fulgte eksemplet og nedla dagen etter arbeidet. Sabotasjen fortsatte med togavsporing av et tysk ammunisjonstog, dristig våpentyveri fra den tyske krigsmakt etc. Og befolkningen ville ikke rette seg etter portforbudet. Den ble stående ute på gaten etter sperretidens inntredelse. Tyskerne skjøt på folkemassene, men så snart en patrulje hadde vendt ryggen til, var gaten full av folk igjen. Fra flere vinduer ble tyskerne bombardert med søppel og på gatene ble det tent bål av madrasser og filler. På Farimagsgade ble et 3 m. stort hakekors og et 1.5 m. stort bilde av Hitler kastet på ilden. Et annet sted ble det heist engelsk flagg, folkemassen sang "Tipperary" og "God save the King", og da politiet tok med seg flagget, ropte man "Leve England".

Første runde ble danskenes. Gå-tidlig-hjem kampanjen bredte seg til næsten alle fabrikkene i Kjøbenhavn, og tyskerne forkortet portforbudet i håp om at arbeiderne ville gjenoppta heldagsarbeidet igjen. Men 30. juni utbrøt det generalstreik i landets hovedstad. Man regner med at mellom 300 000 og 400 000 mann hadde nedlagt arbeidet. Det ble vildt kaos over hele byen, kommunikasjonsmidlene stoppet og forretningene stengte. Urolighetene fortsatte og tyskerne måtte svare med å erklære byen i militær beleiringstilstand 1. juli. Hovedstaden var uten lys, vann, gass, aviser og telefon. Øverstbefalende for Sjælland, generaløyntnant Richeter, la en ring av tropper rundt byen. Det ble truet med strenge repressalier, bl.a. ble det antydnet at hvis ikke normale forhold snart intrådte ville byen bli betraktet som fiendtlig by og risikere å bli utsatt for bombardement fra luften. Men det danske frihetsråd, som bifallt streiken fullt ut da det så hvilket omfang den fikk, oppfordret befolkningen til å fortsette å streike inntil følgende krav var imøtekommet: 1) Portforbudet oppheves. 2) Schalburgkorpset fjernes fra Danmark. 3) Det må ikke taes repressalier i anledning av generalstreiken. 4) Gass, vann og elektrisitetsforsyningene gjenopprettes og veiene og jernbanene åpnes.

Dagen etter vek tyskerne et skritt tilbake. Beleiringstilstanden ble opphevet og vann og gass og elektrisitet kom igjen. Parti- og fagforeningsledere oppfordret gjennom den tysk-kontrollerte radio de streikende til å gjenoppta arbeidet. Resultatet var at generalstreiken bredte seg til 20 andre danske byer.

Denne hårdnakkete holdning førte til forhandlinger mellom tyskerne og danske representanter. Danskene hevdet at tyskerne var skyld i det som hadde hendt. Dr. Best ble rasende og ville bryte forhandlingene, men andre tyskere gikk imellom og enden ble at: Schalburgkorpset skal fjernes fra Kjøbenhavn, tyskerne skal ikke skyte på ubevæpnede mennesker og det skal ikke taes repressalier p.g.v.a. streiken. Forsyningene til byen skal gjenopptas og trafikken åpnes igjen. Ut fra disse innrømmelser har frihetsrådet anmodet arbeiderne om å gjenoppta arbeidet igjen. Senere er også portforbudet opphevet.

Det er mer enn tvilsomt om den allierte overkommando sto bak generalstreikene i Danmark. Streikene hadde vel for liten direkte militær interesse i forhold til risikoen og ofrene; (ifølge Svenska Dagbladet er 87 personer drept og 664 såret fra 26. juni til 2. juli. Dette tall synes dog for høyt) men den allierte overledelse - og den allierte presse - har gitt danskene velfortjent hyllest for den standhaftige motstand.

Også vi i Norge har grunn til å feste oss ved dette danske intermesso. Som bl.a. denne artikkel har søkt å vise, ligger riktignok forholdene nokså forskjellig an i de to land. Den danske motstand tar av og til former som hverken er tenkelige eller ønskelige hos oss. Rakettpombing av Gestapohoved

kvartaler og balfester hvor ildtungen slikker opp om Hitlers bilde, vil Norge bli betraktet som ikke-regningsvarende anvendelser av hjemmefrontens resurser. Danskene derimot kan tillate seg slikt fordi de kom senere med i kampen, fordi de har en betydelig bedre matsituasjon og fordi befolkningen stort sett er intakt. De har følgelig mer krefter tilovers enn nordmennene som har vært hardt presset i over 4 år og som har en stor del av sine beste folk i utlandet eller i konsentrasjonsleire. Tyskerne har heller ikke gått inn for å nazifisere og kontrollere Danmark i på langt nær samme utstrekning som Norge. (Danskene har f. eks. ikke legitimasjonskort). Det er vel blandt annet disse nazifiserings- og infiltreringsforsøk som har gjort Norges kamp til en ideologisk kamp for en stor del, en kamp for å verne våre åndelige verdier. Og det er dette åndelige trekk i vår motstand som har vært til størst inspirasjon for andre okkuperte land, til størst oppmuntring for våre kjempende styrker utenfor Norge, og som gir det største håp for vårt demokrati etter krigen.

Hendelsene i Danmark viser imidlertid på en overbevisende måte at det nytter å gjøre motstand. De bærer bud om at det er vanskelig å knekte et folk som holder sammen. Den spontane danske generalstreik som reaksjon mot de nazistiske overgrep tyder på en verdifull solidaritet. Tyskerne kunne vel knust streiken med oppbud av tilstrekkelig store maktmidler; men fordi motstanden var så sterk, lønnet det seg ikke for dem. Vi skal huske at også tyskere og nazister må veie hensynene mot hverandre og spørre seg: Vil det planlagte overgrep møte så meget motstand i folket at det for tiden er u-hensiktsmessig å prøve å sette det i verk?

- o -

Det lysner litt for de Gaulle.

Belgia, Luxembourg, Polen, Tsjekkoslovakia, Jugoslavia, Grekenland og Norge har i vårens løp anerkjent befrielseskomiteen i Alger som provisorisk fransk regjering. At Holland ikke er gått til dette skritt skyldes formodentlig håpet om at dette kan skje samtidig med en engelsk-amerikansk løsning av det franske problemet.

Næsten på dagen 4 år etterat han vis London Radio hadde innledet sin kampanje mot Petain og de andre defaitistene, sto de Gaulle plutselig i Normandie. Han opptrådte her som den øverste representant for den provisoriske franske regjering og opprettet fransk civiladministrasjon for de befrie områder. De engelske og amerikanske regjeringer har funnet seg i dette og franskmennenes samarbeid med de allierte militære myndigheter har hittil vært uten friksjon.

De Gaulle er for tiden i Amerika og har oppnådd den tilfredsstillende at den amerikanske regjering har godkjent den franske nasjonalkomite som de facto regjering. Han kan neppe vente ytterligere anerkjennelse fra USAs side; men ellers vil Roosevelt sikkert gjøre alt han kan for å rydde bort uoverensstemmelser og bygge bro mellom de franske og amerikanske myndigheter. De Gaulle uttalte også forleden at han var meget fornøyd med sitt Amerika-opp-hold og at han så snart forholdene tillot det ville flytte sitt hovedkvarter fra Alger til Frankrike.

- o -

Alle franskmenn bak de tyske linjer som enten alt slåss mot tyskerne eller står beredt til å gjøre sin innsats, tilhører nå de s.k. Forces Françaises de l'Intérieur (FFI). Disse er oppdelt i to grupper. Medlemmene av den ene utfører sabotasje mot krigsviktige tyske anlegg eller anfall mot mindre tyske avdelinger rundt om i landet. Den andre gruppen som kalles Armée Secrète (AS - den hemmelige arme) og som hovedsakelig består av demobiliserte soldater og offiserer, har fått ordre om å holde seg klar og vente på det signal til alminnelig reising som kommer når tiden er inne.

I kampen mot de franske partisaner har tyskerne hatt god hjelp av Vichys politistyrker. Men det har i den senere tid hendt at disse mobilgardister har rømt over til de Gaullistene. Den såkalte militis har hittil vært pålitelig. Den er bygget opp av Laval og Darnad, Frankrikes Himmler, og skal bestå av absolutt "pålitelige" franske nazister. Men under kampene mot de franske patrioter har også militissoldater innsett sin håpløse stilling og gått over til partisanene.

- o -

Retur til: Bilderedaktør Thor Wiborg

"Krigens Gang"

Akersgt. 34. OSLO.

for oppgjøret.

Vår kollega "Krigsoversikt" meddeler i sitt siste nummer hva som skjedde med franskmennene da invasjonen kom.

"Ved reiserestriksjoner, portforbud etc. ble det lagt alle mulige bånd på deres bevegelsesfrihet. Likeså ble det satt igang massearrestasjoner av folk som var mistenkt for å stå i forbindelse med motstandsorganisasjonene. Lavals milis - den franske hird - er blitt satt inn i dette arbeidet. Vi gjengir de instruksjoner milisen har fått. De bør studeres nøye.

1. Arrestasjon av alle medlemmer av motstandsbevegelser som er oppført på Gestapos lister.
2. Innlemming av alle sivile mellom 16 og 50 år i arbeidsgrupper. De motvillige skal interneres i repressalieleire eller henrettes på stedet hvis de bruker vold.
3. Alle personer som er mistenkelige og som kan tenkes å tas som gisler, føres opp på lister.
4. Alminnelig mobilisering av milisen i Waffen SS.
5. Avvepning av de politistyrker som menes å være uålitelige.
6. Erklæring av beleiringstilstand i de trakter der revolteforsøk er sannsynlige; øyeblikkelig arrestasjon av alle de personer som mistenkes for statsfiendtlig virksomhet; kontroll og innskrenkning av dag- og nattraffikken, skjerpet overvåking av kommunikasjonene; samordning av kampen mot fallskjermhoppere og sabotører.

Laval har videre oppløst de franske AT-leirene og guttene er blitt pålagt "alminnelig tjenesteplikt". Våre egne AT-gutter bør ta lærdom av det før det er for sent.

Våre hjemlige nazister ligger heller ikke på latsiden for tiden. Søndag 25/6 var det hirdsamling på bestemte steder over hele landet, hva som foregikk er ikke helt klart, men sannsynligvis var det en anti-invasjonsmønstre. Hirdsjefene hadde nemlig ordre om å søke kontakt "med den tyske offiser". De hirdmenn som stilles til disposisjon for tyske militærgrupper må avlegge ed, og stilles under tysk militærlov.

Dessuten prøver makthaverne på alle mulige måter å skaffe seg lister over årsklassene 21-23 fordi den frivillige registrering slo feil. I Bergen (og andre steder?) har arbeidskontoret også begynt registrering av årsklassene 20, 25 og 26 ved hjelp av rasjoneringsmyndighetenes arkiver. Alle nordmenn må være med på å sinke og hindre denne registrering.

Det er videre gått ut ordre til N.S. underavdelinger ut over landet om å skaffe seg kontroll over reisetillatelsene.

Viktigere er at N.S. har satt igang en "politisk kartlegging" av den norske befolkning. Ved hjelp av spørreskjemaer om holdningen til bolsjevismen (vi bragte ordlyden på et slikt skjema i forrige nr.), ved "innbydelser" til N.S.-møter, ved utkalling til borgervakt etc. vil nazistene prøve rundt om i landet å få pekt ut dem som "har dyktighet, penger og intelligens nok til å være opinionsskapende". Hvis man nekter å svare på spørreskjemaene, eller lar være å møte fram til borgervakt eller møter, vil man bli betraktet som statsfiendtlig. Og som lagfører Husebye i Kongsvinger uttrykte det så vakert forleden: "Partiet arbeider for tiden med en omlegging av gisselsystemet. Man tilsikter en ordning slik at gissler for landsflukt kan bli tatt blandt de direkte statsfiendtlige og at de mange skikkelige folk som man ofte finner blandt de røstes familiemedlemmer kan gå fri."

Hjemmefronten har bare ett svar overfor politisk kartlegging og møteinnkallinger: Vi svarer ikke og vi møter ikke! Gjør alle det, er nazistene like langt og hele deres arbeid bortkastet. "Negative" eller unnvikende svar er feighet og blir også registrert som statsfiendtlige av nazistene.

Det er mulig at slike spørsmål skal true fram en tilslutning til Tyskland som så skal utnyttes av propagandaen som resultatet av en "folkeavstemning" - og berettigede Quisling til en militær mobilisering. De som svarer på spørsmålene, må også gjøre regning med å måtte omsette sin "anti-bolsjevistiske" innstilling i handling. En vellykket aksjon fra nazistenes side kan i en viss grad blottstille våre beste folk. Vi vil ikke være med på å peke ut våre medmennesker og medkjempere som gissler for fienden.

Det berer mot det siste oppgjør. Forbered deg på det. Innstill deg på at "normale" tider er forbi.